

Anexa nr. ... la ordinul ministrului educației, cercetării, tineretului și sportului nr.
MINISTERUL EDUCAȚIEI, CERCETĂRII, TINERETULUI ȘI SPORTULUI

CLASA I

**Programa școlară
pentru**

EDUCAȚIE PENTRU SOCIETATE

*Aprobată prin ordin al ministrului
Nr. /2012*

București, 2012

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina *Educație pentru societate* reprezintă o ofertă curriculară pentru clasa I din învățământul primar. Disciplina este prevăzută în planul-cadru de învățământ în aria curriculară *Om și societate*, având un buget de timp de 1-2 ore/săptămână, pe durata unui an școlar.

Prezenta programă școlară a fost elaborată potrivit dezideratelor profilului de formare al copilului, profil care este determinat de domeniile de competențe cheie. În elaborarea prezentei oferte curriculare a fost valorificată și Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene privind competențele cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți (2006/962/EC).

În raport cu disciplinele studiate în prezent în clasa I din învățământul primar, disciplina *Educație pentru societate* constituie o noutate. În planul dezvoltării curriculare, programa disciplinei *Educație pentru societate* este elaborată potrivit unor noi repere față de cele care structurează curriculumul școlar aplicat în prezent în învățământul primar. În acest sens, menționăm aplicarea unui nou model de proiectare curriculară centrat pe competențe care înlocuiește modelul de proiectare bazat pe obiective. Proiectarea curriculară centrată pe competențe răspunde cercetărilor din psihologia cognitivă, conform cărora prin competență se realizează transferul și mobilizarea cunoștințelor și a deprinderilor în situații noi. Fiind ansambluri structurate de cunoștințe, deprinderi și atitudini dezvoltate prin învățare, competențele permit identificarea și rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse. Din perspectiva disciplinei de studiu, orientarea demersului didactic pornind de la competențe permite:

- regândirea demersului didactic din perspectiva profilului de formare al elevului care finalizează clasa a II-a;
- orientarea către latura pragmatică a aplicării programei școlare prin accentuarea scopului pentru care se învață, precum și prin accentuarea dimensiunii acționale în formarea personalității elevului.

În clasa I, potrivit prezentei programe școlare, elevii continuă studiul *Educației pentru societate*, început în clasa pregătitoare. Comparativ cu clasa pregătitoare, studiul disciplinei în clasa I asigură o dezvoltare progresivă a competențelor, precum și a celorlalte achiziții dobândite de elevi. Valorifică, de asemenea, experiența specifică vârstei elevilor, prin accentuarea dimensiunilor afectiv-afectivale și acționale ale formării personalității elevilor. Prezentată sintetic, valoarea adăugată adusă de studiul disciplinei *Educație pentru societate* în clasa I, comparativ cu clasa pregătitoare, constă în următoarele aspecte:

- trecerea, în formarea competențelor specifice, de la contexte familiare copiilor și de la grupurile de apartenență, în clasa pregătitoare, la contexte reprezentate de clasa de elevi/ de grupurile mici, în clasa I;
- dezvoltarea unor elemente relevante pentru identitatea copilului prin raportarea, în clasa pregătitoare, la comunitatea locală, iar în clasa I, la comunitatea națională;
- creșterea complexității activităților de învățare, integrate strategiilor didactice, în care se formează competențele specifice în clasa I, în raport cu clasa pregătitoare.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Recomandări privind conținuturile și sugestii metodologice

Competențele generale sunt competențele disciplinei *Educație pentru societate*, dezvoltate pentru ciclul achizițiilor fundamentale.

Competențele specifice se formează pe parcursul unui an școlar, sunt derivate din competențele generale și reprezintă etape în dobândirea acestora. Competențele specifice sunt corelate cu exemple de activități de învățare.

Recomandările privind conținuturile și sugestiile metodologice includ: conținuturi ale învățării, strategii didactice, proiectarea activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă. Pornind de la competențele generale, sunt analizate strategiile de formare care contribuie predominant la realizarea acestora.

Elementele marcate prin asterisc (*) și corp de literă italic se adresează claselor ai căror elevi studiază disciplina *Educație pentru societate* într-un buget de timp de 2 ore/săptămână.

Programa se adresează atât cadrelor didactice cât și potențialilor autori de manuale/ghiduri/auxiliare curriculare. Activitatea didactică, precum și elaborarea manualelor/ghidurilor/auxiliarelor curriculare trebuie precedate de lectura integrală a programei școlare.

Competențe generale

- 1. Aplicarea unor norme elementare de conduită în viața cotidiană**
- 2. Manifestarea unor deprinderi de comportament moral-civic în contexte de viață din mediul cunoscut**
- 3. Cooperarea cu ceilalți pentru rezolvarea unor sarcini simple de lucru, manifestând disponibilitate**

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Aplicarea unor norme elementare de conduită în viața cotidiană

Competențe specifice	Exemple de activități de învățare
<i>Până la finalul clasei I vor fi formate următoarele competențe:</i>	<i>Pe parcursul clasei I se recomandă derularea următoarelor activități:</i>
1.1. Explorarea unor reguli de conduită în clasă	<ul style="list-style-type: none"> - lecturi după imagini care evidențiază situații de respectare/încălcare a unor reguli de conduită în clasă - discutarea, în situații date, a urmărilor respectării/încălcării unor reguli de conduită în clasă - discuții în perechi, în grupuri mici și apoi la nivelul întregii clase asupra unor reguli de conduită în clasă
1.2. Punerea în practică, în activitățile desfășurate în clasă, a regulilor de conduită acceptate	<ul style="list-style-type: none"> - recunoașterea, în contexte date, a respectării/încălcării regulilor de conduită în clasă - jocuri de rol care valorizează respectarea regulilor de conduită în clasă - exerciții de apreciere a propriei conduite, în raport cu regulile de conduită stabilite pentru a fi respectate
1.3. Identificarea unor elemente relevante pentru identitatea proprie (țara natală și, după caz, țara în care locuiește)	<ul style="list-style-type: none"> - exerciții de identificare a însemnelor țării - realizarea unor colaje care prezintă steagul național, utilizând materiale diverse (hârtie colorată, țesături, flori etc.) - realizarea unor colaje, desene, obiecte de artizanat etc. care reprezintă elemente definitorii ale țării natale/țării în care locuiește - audiții de povestiri istorice, care evocă momente/figuri reprezentative pentru istoria poporului

2. Manifestarea unor deprinderi de comportament moral-civic în contexte de viață din mediul cunoscut

Competențe specifice	Exemple de activități de învățare
<i>Până la finalul clasei I vor fi formate următoarele competențe:</i>	<i>Pe parcursul clasei I se recomandă derularea următoarelor activități:</i>
2.1. Identificarea unor comportamente moral-civice în grupuri mici	<ul style="list-style-type: none"> - lecturi după imagine pentru identificarea unor roluri în diferite tipuri de grupuri - exerciții de observare/identificare, în contexte de viață, a unor roluri în diferite tipuri de grupuri - audiții muzicale/literare, vizionarea unor filme inspirate din povești care ilustrează comportamente moral-civice în raport cu membrii diferitelor tipuri de grupuri - exemplificarea unor comportamente moral-civice în grupuri mici, pornind de la povestiri, desene animate familiare și de la situații observate în contexte de viață
2.2. Aplicarea unor deprinderi de comportament moral-civic în contexte familiare	<ul style="list-style-type: none"> - construirea unor povești cu început dat, care să pună în evidență comportamente moral-civice bazate pe corectitudine, cooperare, acordarea ajutorului - jocuri de rol, pornind de la personaje cunoscute sau de la întâmplări din experiența proprie care să pună în practică comportamente moral-civice în contexte familiare - discuții referitoare la urmările pozitive și negative pe care le au comportamentele asupra propriei persoane și asupra celorlalți

3. Cooperarea cu ceilalți pentru rezolvarea unor sarcini simple de lucru, manifestând disponibilitate

Competențe specifice	Exemple de activități de învățare
<i>Până la finalul clasei I vor fi formate următoarele competențe:</i>	<i>Pe parcursul clasei I se recomandă derularea următoarelor activități:</i>
3.1. Relaționarea pozitivă în grupuri mici, în rezolvarea unor sarcini simple de lucru	<ul style="list-style-type: none"> - jocuri de exersare a comunicării corecte în grup – <i>Exemplu:</i> „Spun eu, apoi ascult” - exersarea cooperării în rezolvarea unor sarcini simple de lucru în grup, identificând posibilitățile de realizare a unei sarcini de lucru prin valorificarea calităților fiecărui membru al grupului - exerciții de stabilire a modalităților de realizare în grup a unei sarcini de lucru – <i>Exemplu:</i> împărțirea sarcinilor, respectarea cerințelor, încadrarea în timp etc. - simularea unor situații de relaționare pozitivă cu copiii care provin din grupuri etnice, culturale, sociale diferite - exerciții de exprimare a trăirilor în raport cu membrii grupului cu care interacționează, precum și cu membrii altor grupuri
3.2. Participarea la acțiuni în grupuri mici, prin îndeplinirea unor roluri și responsabilități	<ul style="list-style-type: none"> - povestiri pe baza observării unor imagini care oferă exemple de asumare a rolurilor/responsabilităților în cadrul grupurilor mici - crearea/schimbarea finalului unor povestiri în vederea relevării unor exemple de asumare a rolurilor/responsabilităților în cadrul grupurilor mici - exerciții de rezolvare în grupuri mici a unei sarcini simple de lucru, cu distribuirea de roluri pentru fiecare participant - participarea, pe grupe de lucru, la realizarea unor proiecte propuse de educator
*3.3. Participarea la proiecte simple cu conținut moral-civic în cadrul comunității locale	<ul style="list-style-type: none"> - implicarea, în proiecte simple, pe diferite teme cu conținut moral-civic - participarea la activități tradiționale din comunitatea locală, incluse în proiectul propus de educator - participarea la activități de ocrotire a mediului apropiat, incluse în proiectul propus de educator

Recomandări privind conținuturile și sugestii metodologice

Prin intermediul recomandărilor referitoare la conținuturi și la sugestiile metodologice, programa școlară pentru disciplina *Educație pentru societate* asigură orientarea activității cadrului didactic în ceea ce privește atât formarea competențelor specifice la elevi, cât și proiectarea unui demers didactic adecvat nivelului de vârstă al elevilor și contextelor de învățare diferite.

Conținuturi utilizate pentru dezvoltarea competențelor specifice

Lista conținuturilor învățării este prezentată mai jos.

Reguli de conduită în clasă:

- în raport cu profesorii
- în raport cu elevii
- față de lucrurile personale
- în cadrul activităților de învățare

Comportamente moral-civice bazate pe:

- corectitudine, cooperare, acordarea ajutorului
- versus*
- incorectitudine, lipsă de cooperare, neacordarea ajutorului

Elevul – membru în grupuri mici

- relații
- roluri, responsabilități

Locul de apartenență

- Țara natală și, după caz, țara în care locuiește
- Însemnele țării: drapelul, imnul, stema
- Dragostea față de țară

Strategii didactice

Strategiile didactice pot fi analizate pornind de la competențele generale care urmează să fie dezvoltate la elevi până la finalul ciclului achizițiilor fundamentale, precum și de la competențele specifice urmărite în clasa I, ca etape în formarea competențelor generale.

În clasa I, strategiile didactice care permit formarea competențelor specifice la disciplina *Educație pentru societate* au ca dominante: exemplul moral-civic ca reper de comportament; disponibilitatea, inițiativa și voluntariatul; participarea/implicarea și activismul civic.

Formarea competenței generale 1. *Aplicarea unor norme elementare de conduită în viața cotidiană* este urmărită, în clasa I prin competențe specifice care vizează explorarea și practicarea unor reguli de conduită în clasă, precum și îmbogățirea sferei de reprezentări a elevului cu privire la comunitate. Ca trasee metodice adecvate și eficiente pentru abordarea unei situații de învățare, strategiile didactice care pot fi dezvoltate de către cadrele didactice, pornind de la competența generală 1, presupun:

- utilizarea exemplelor pentru: explorarea regulilor de conduită; descoperirea unor situații de respectare/încălcare a regulilor de conduită, precum și a urmărilor respectării/încălcării acestora; discutarea și acceptarea unor reguli de conduită la nivel de clasă; evaluarea propriului comportament în raport cu regulile acceptate;
- participarea activă a elevilor la stabilirea unor reguli de conduită în clasă;
- manifestarea disponibilității elevilor pentru practicarea regulilor de conduită acceptate (de exemplu, prin simulare, jocuri de rol).

Formarea competenței generale 2. *Manifestarea unor deprinderi de comportament moral-civic în contexte de viață din mediul cunoscut* presupune în clasa I dezvoltarea la elevi a competențelor specifice referitoare la identificarea și aplicarea unor comportamente moral-civice. Strategiile didactice care pot fi dezvoltate de către cadrele didactice, pornind de la competența generală 2, presupun:

- utilizarea exemplelor (din povestiri, filme inspirate din povești, desene animate, din viața reală) pentru ilustrarea unor roluri și comportamente moral-civice în grupuri mici;
- implicarea elevilor în continuarea unor povestiri al căror început este dat, făcând apel la comportamente moral-civice;
- manifestarea disponibilității elevilor pentru practicarea comportamentelor moral-civice;

Formarea competenței generale 3. *Cooperarea cu ceilalți pentru rezolvarea unor sarcini simple de lucru, manifestând disponibilitate* este urmărită, în clasa I prin competențe specifice care vizează relaționarea pozitivă și participarea la acțiuni în grupuri mici. Strategiile didactice care pot fi dezvoltate de către cadrele didactice, pornind de la competența generală 3, presupun:

- utilizarea exemplelor (din povestiri și din viața reală) pentru ilustrarea sau asumarea unor roluri/responsabilități în cadrul grupurilor mici;
- participarea nemijlocită a elevilor la acțiuni în grupuri mici, în care pot exersa relaționarea și cooperarea în grup, pe diferite planuri:
 - planul conținutului cooperării, referitor la rezolvarea unor sarcini simple de lucru; dintre metodele care sunt recomandate de programa școlară, pot fi menționate: exerciții, în contexte imaginare și în contexte reale, de comunicare în grup, de împărțire de roluri/responsabilități, de apreciere a acțiunilor de grup;
 - planul relației de cooperare, referitor la trăirile afective ale persoanei care este implicată în acțiuni de grup (prin exerciții de exprimare a trăirilor);
- implicarea elevilor în proiecte propuse de educator sau, pentru clasele care studiază disciplina în 2 ore/săpt., implicarea elevilor în proiecte simple cu conținut moral-civic în cadrul comunității locale.

Proiectele pot avea diferite teme, adecvate vârstei elevilor, care se pot referi la:

- povești, de exemplu, „Eroii preferați și responsabilitățile lor”;
- clasă, de exemplu:
 - „Jurnalul clasei mele, în imagini” (realizarea unui jurnal săptămânal/bilunar/lunar al clasei care surprinde participarea la acțiuni în grup, valorizate de elevi);
 - „Normele de conduită din clasa mea”;
- tradiții, de exemplu, „Tradiții și obiceiuri din țara mea”.

Rezultatele proiectelor pot fi:

- un portofoliu care ilustrează personaje din povestiri preferate de copii și responsabilități asumate de aceste personaje;

- un jurnal al clasei care surprinde cele mai apreciate acțiuni în grup la care au participat elevii clasei;
- un colaj care prezintă și ilustrează norme de conduită stabilite de elevi pentru clasa din care fac parte;
- o expoziție de fotografii care prezintă tradiții și obiceiuri ale țării natale/țării în care locuiesc etc.

Valoarea formativă a strategiilor didactice poate fi sporită de cadrul didactic prin: valorificarea efectelor benefice ale conduitei ludice; alternarea formelor de activitate (individuală, în perechi și în grup), care pun accent pe abordări variate și parcursuri diferențiate; discutarea înțelesului unor proverbe (de exemplu, „Unde-s mulți puterea crește”); discutarea modalităților de aplicare în viața reală a învățămintelor evidențiate.

Continuată în clasa I, educația pentru integrarea în colectivitate/societate își păstrează caracterul complex și îndelungat. Educația formală poate fi susținută prin activități complementare (inclusiv cu implicarea părinților), realizate în contexte nonformale și informale, așa cum sunt:

- vizitele la muzee, excursiile, care susțin realizarea atât a competenței specifice 1.3 (prin vizitarea unor obiective/locuri relevante pentru îmbogățirea sferei de reprezentări și pentru formarea identității elevului cu privire la țara de origine/țara în care locuiește), cât și a celorlalte competențe;
- spectacolele de teatru, adecvate vârstei copiilor, care susțin competențele formate în spațiul școlar, prin valorile pe care le promovează și prin mesajele pe care le transmit;
- serbările, care stimulează manifestarea creativă a copiilor.

Activități realizate în contexte nonformale și informale, de tipul celor menționate, contribuie la formarea competențelor generale urmărite prin studiul disciplinei *Educație pentru societate*, prin exersarea componentelor cognitive, valorice și acționale ale normelor de conduită, ale comportamentului moral-civic și ale cooperării în grup.

Proiectarea activității didactice

Proiectarea demersului didactic pentru o unitate de învățare începe cu lectura personalizată a programei școlare. Lectura se realizează în succesiunea următoare: de la competențe generale, la competențe specifice, la activități de învățare de la acestea din urmă la conținuturi. Proiectarea demersului didactic implică răspunsuri succesive la următoarele întrebări:

- În ce scop voi face? (sunt identificate, în acest fel, competențe de format în cadrul respectivei unități; de exemplu, într-un astfel de demers poate fi vizată competența specifică 1.1. *Explorarea unor reguli de conduită în clasă*);
- Ce conținuturi voi folosi? (sunt selectate conținuturi, de exemplu, *Reguli de conduită în clasă*, cu statut de mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor);
- Cum voi face? (sunt determinate activitățile de învățare; pentru exemplul considerat, poate fi aleasă o activitate de învățare propusă de programa școlară, *discuții în perechi, în grupuri mici și apoi la nivelul întregii clase asupra unor reguli de conduită în clasă*); reprezentând modalități de organizare a activității didactice în scopul realizării competențelor, activitățile de învățare pot fi selectate dintre exemplele oferite de programa școlară sau pot fi propuse de către fiecare cadru didactic;
- Cu ce voi face? (sunt analizate resursele, de exemplu, resurse materiale, de timp, forme de organizare a clasei de elevi);
- Cât s-a realizat? (se stabilesc instrumentele de evaluare care trebuie să evidențieze progresul înregistrat de fiecare elev în raport cu el însuși pe parcursul dobândirii competențelor prevăzute de programă).

Evaluarea reprezintă o componentă organică a procesului de învățare. La disciplina *Educație pentru societate*, accentul prioritar este pus pe evaluarea formativă, importantă atât pentru cadrul didactic, cât și pentru elev. Pentru cadrul didactic, evaluarea este utilă din perspectiva efectelor reglatoare pe care le are pentru activitatea didactică desfășurată cu elevii: arată eficiența activităților de învățare desfășurate, oferă repere pentru proiectarea, în continuare, a activității didactice și pentru realizarea unui proces de învățare de calitate. Pentru elev, evaluarea contribuie la valorizarea progresului obținut, la încurajare și motivare în raport cu activitățile pe care urmează să le realizeze. La disciplina *Educație pentru societate* sunt recomandate cu prioritate metode moderne de evaluare, așa cum sunt: observarea sistematică a comportamentului elevilor (cu accent pe componente relaționale și acționale de comportament, pe disponibilitățile de integrare în colectivitate); realizarea unui „barometru al emoțiilor” pentru o zi/activitate; realizarea unui jurnal al clasei care consemnează evenimente de grup valorizate de copii; autoevaluarea.